



Secció III. Altres disposicions i actes administratius

ADMINISTRACIÓ DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA CONSELLERIA D'AGRICULTURA, PESCA I MEDI NATURAL

12048

*Resolució del conseller d'Agricultura, Pesca i Medi Natural per la qual es declara una situació de crisi productiva d'oliva per a la campanya 2024 derivada de les condicions climàtiques de sequera meteorològica i de la situació fitosanitària extraordinària a causa del fort atac produït per *Bactrocera oleae* en l'àmbit agrari de les Illes Balears*

L'olivera és un arbre típic de clima mediterrani, molt tolerant a la sequera, per la qual cosa a les Illes Balears tradicionalment s'ha cultivat en condicions de secà, ja que disposa de mecanismes morfològics que ho permeten, entre els quals destaquen un sistema radicular extens i fulles coriàcies amb pocs estomes situats al revers i disposats en lleugeres depressions, on es crea un microclima més humit, cosa que disminueix la transpiració.

La superfície d'olivar a les Illes Balears és de 6.673,71 ha, de les quals 6.051,10 ha són en règim de secà, i 622,61 ha, en règim de reguiu. Quant a la distribució per illes, a Mallorca hi ha 6.270,24 ha, de les quals 5.717,09 ha són en règim de secà, i 553,15 ha, en règim de reguiu; a Menorca, 159,11 ha, de les quals 135,32 ha són en règim de secà, i 23,79 ha, en règim de reguiu; a Eivissa, 208,09 ha, de les quals 165,90 ha són en règim de secà, i 42,19 ha, en règim de reguiu, i finalment, a Formentera, 36,27 ha, de les quals 32,79 ha són en règim de secà, i 3,48 ha, en règim de reguiu. Malgrat que és un cultiu tradicionalment de secà, el canvi en les condicions climàtiques i en el règim de precipitacions està provocant, cada vegada més, que les noves plantacions tinguin sistemes de reg, o almenys la possibilitat d'implantar regs de suport.

Pel que fa al nombre d'explotacions dedicades al cultiu de l'olivera, a les Illes Balears n'hi ha 939, de les quals 782 són a Mallorca, 54 a Menorca, 87 a Eivissa i 16 a Formentera.

El cultiu de l'olivera en secà té lloc a zones on la pluviometria mitjana anual no és inferior a 400 o 500 mm. Quan les precipitacions caigudes són molt inferiors a aquesta quantitat, es produeixen un seguit d'efectes en els processos de creixement i producció de l'olivera, entre els quals destaquen els que figuren en la taula següent:

Procés afectat	Període	Efecte del dèficit hídric
Creixement vegetatiu	Tot l'any	Reducció del creixement i del nombre de flors l'any següent
Desenvolupament de gemmes florals	Febrer-abril	Reducció del nombre flors, avortaments ovàrics
Floració	Maig	Reducció de la fecundació
Quallat de fruits	Maig-juny	Augment de l'alternança
Creixement inicial del fruit	Juny-juliol	Disminució de la mida del fruit
Creixement posterior del fruit	Agost-collita	Disminució de la mida del fruit
Acumulació d'oli	Juliol-novembre	Disminució del contingut en oli del fruit

El mes de maig de 2024 es va produir un dèficit de precipitacions molt agreujat a les Illes Balears, que va coincidir amb l'època de floració de l'olivera, la qual cosa va representar una reducció dràstica de la fecundació de les flors. Així, va ploure, de mitjana, a l'illa de Mallorca, 20,10 l/m² (un 58 % dels valors normals); a l'illa d'Eivissa, 2,20 l/m² (un 10 % dels valors normals), i a l'illa de Menorca, 22,40 l/m² (un 85 % dels valors normals). En el conjunt de les Illes Balears va ploure, de mitjana, 18,20 l/m² (un 57 % dels valors normals). Posteriorment, aquesta tendència s'han mantingut els mesos d'estiu, la qual cosa s'ha afegit a l'efecte de la manca de pluges dels mesos d'octubre a desembre de 2023.

A més, aquesta manca de pluges del mes de maig va coincidir amb unes temperatures anormalment altes i una forta radiació solar que varen causar la pèrdua de fertilitat del pol·len, avortaments pistil·lars i deshidratacions als estigmes de les flors, cosa que provocà la reducció del quallat del fruit i, per tant, de la producció esperada.

Aquest fort dèficit hídric i les altes temperatures del mes de maig s'han traduït en una dràstica baixada de la producció, i fins i tot en una producció nul·la, a la majoria d'explotacions d'olivera. Així, al conjunt de les Illes Balears, i sobre la base de les declaracions obligatòries de les tafones, podem indicar que durant la campanya 2024-2025 s'han recol·lectat 1.385,36 t d'oliva (un 78,62 % menys que la campanya 2023-2024, en què se'n van recol·lectar 6.478,48 t). Cal esmentar que en la campanya 2024-2025 s'esperava una baixada de la producció d'un



20 % a causa del comportament anyívol de l'olivera, ja que la campanya 2023-2024 es va considerar excepcional quant a producció, però aquest fort dèficit hídric i les altes temperatures han agreujat la baixada de producció de manera molt acusada.

Juntament amb les condicions climàtiques, les condicions fitosanitàries desfavorables en el cultiu s'han vist agreujades, amb una major incidència de plagues i malalties. Concretament, la plaga més important en el cultiu de l'olivera és la mosca de l'olivera (*Bactrocera oleae*), àmpliament distribuïda a les Illes Balears i comuna a tota la conca mediterrània. El desenvolupament de la mosca de l'olivera i el nombre de generacions anuals no depenen només de la temperatura ambient, sinó també de la humitat i el microclima a la copa de l'olivera i de la disponibilitat i la qualitat de les olives.

A la majoria de regions com les Illes Balears, la mosca de l'olivera sembla estar millor adaptada al desenvolupament a la tardor, quan l'aliment de la larva (és a dir, les olives) ha assolit la condició òptima per al desenvolupament larval. Les temperatures elevades de l'estiu retarden la maduració sexual de les femelles.

Les larves de la mosca de l'olivera s'alimenten dins del fruit, destruint la polpa i facilitant l'entrada de fongs i bacteris secundaris que provoquen el podriment del fruit. Els danys d'alimentació poden provocar la caiguda prematura del fruit i reduir la qualitat tant de l'oliva de taula com de la producció d'oli d'oliva.

La fluctuació típica de la població durant l'any és: a la primavera, les mosques emergeixen de les pupes d'hibernació a terra i ponen ous a les olives (entre una i tres generacions pupen principalment als fruits). A l'estiu, quan puguen les temperatures, les mosques que acaben d'emergir no maduren sexualment; viuen com a adults fins a la tardor, quan baixen les temperatures, moment en què arriben a la maduració sexual i comencen les femelles a posar ous per produir una o dues generacions. Al contrari que les generacions de primavera, la majoria de les larves de les generacions de tardor es deixen caure a terra per pupar i hivernar en forma de pupa.

Durant l'any 2024 s'han donat unes condicions climatològiques molt favorables per al desenvolupament de la mosca de l'olivera, cosa que, juntament amb la baixa producció d'oliva present als arbres, ha fet que la seva incidència fos molt elevada a la majoria d'explotacions d'olivera de les Illes Balears. Durant el mes de juliol, a la zona d'olivar de la vall de Sóller es donaren temperatures mitjanes de 23,60 °C i humitats relatives del 90 %, condicions que, coincidint amb el creixement avançat de l'oliva, van provocar que ja el 24 de juny se superessin els llindars de tractament d'aquesta plaga (1 mosca/trampa/dia), amb una forta incidència de picada (14,47 mosques/trampa/dia). Durant la primera quinzena de juliol les captures a les trampes de seguiment foren també elevades (> 7 mosques/trampa/dia), però a partir del 20 de juliol i a causa del factor limitant de la temperatura (> 36 °C), la incidència d'atac de la mosca va disminuir. La pressió de la plaga es va mantenir molt elevada, sobretot durant la segona meitat del mes d'agost i tot el setembre (> 4 mosques/trampa/dia), fet que ha provocat una forta incidència de picada a la poca producció d'oliva que hi havia als arbres. Aquesta situació també s'ha donat a la resta de zones productores d'oliva de les Illes Balears, amb una pèrdua molt notable de la quantitat i qualitat dels olis obtinguts, com a conseqüència de l'alimentació de les larves (poden menjar entre un 10 i un 30 % del pes de l'oliva) i de la proliferació de fongs i microorganismes a l'interior de les galeries provocades per les larves, que deterioren les característiques químiques i organolèptiques dels olis obtinguts.

D'aquesta manera, les condicions ambientals i climàtiques, juntament amb les condicions fitosanitàries, han provocat una situació molt crítica a la campanya de l'oliva de 2024-2025, que ha afectat greument el volum total del fruit recol·lectat, la producció d'oli i també la qualitat del producte.

Des de fa anys tant el cultiu de l'olivera a les Illes Balears com la producció d'oli d'oliva i oliva de taula s'han servit del suport d'una estratègia de reconeixement de marques de qualitat diferenciada que aporten valor i reconeixement a una producció molt lligada als ecosistemes agraris de les Illes Balears. L'estructura de producció, que es basa en dues denominacions d'origen protegida (DOP) –Oli de Mallorca i Oliva de Mallorca– i dues indicacions geogràfiques protegides (IGP) –Oli d'Eivissa i la més recent Oli de Menorca–, garanteix el futur del cultiu a tot l'arxipèlag i l'estratègia de viabilitat econòmica. De les dades subministrades per les diferents marques de qualitat de les Illes Balears s'observa la mateixa tendència. En la campanya 2024-2025 la DOP Oli de Mallorca ha molt 1.331,50 t d'oliva (un 78,00 % menys que en la campanya 2023-2024, en què se'n van moldre 6.052,00 t). Quant als litres d'oli, en la campanya 2024-2025 se n'han produït 199.725,00 l (un 78,18 % menys que en la campanya 2023-2024, en què se'n van produir 915.319,00 l). Aquesta tendència es veu encara més agreujada en la DOP Oliva de Mallorca, amb una producció total de 330,00 t en a la campanya 2024-2025 (un 99,48 % menys que en la campanya 2023-2024, en què se'n van produir 63.050,00 t).

Aquesta mateixa tendència s'observa en les marques de qualitat de les altres illes. Així, durant la campanya 2024-2025, a l'illa d'Eivissa, la IGP Oli d'Eivissa ha molt 41,35 t d'oliva (un 87,00 % menys que en la campanya 2023-2024, en què se'n van moldre 318,00 t). Pel que fa als litres d'oli, en la campanya 2024-2025 se n'han produït 6.056,00 l (un 86,83 % menys que en la campanya 2023-2024, en què se'n van produir 46.345,00 l).

Finalment, a l'illa de Menorca, segons les dades de què disposa la Direcció General d'Agricultura, Ramaderia i Desenvolupament Rural, en la campanya 2024-2025 s'han molt 12,20 t d'oliva (un 73,19 % menys que en la campanya 2023-2024, en què se'n van moldre 45,40 t). Quant als litres d'oli, en la campanya 2024-2025 se n'han produït 1.827,00 l (un 73,19 % menys que en la campanya 2023-2024, en què se'n van produir 6.815,00 l).





L'estructura productiva de l'oli d'oliva i l'adob de l'oliva de taula se serveixen de més d'una trentena de tafones de petita dimensió, distribuïdes per les quatre illes, que embotellen l'oli d'oliva que es comercialitza en més de cent marques registrades. Aquesta estructura empresarial es veu molt compromesa pels resultats de la campanya 2024-2025. L'escassa producció d'aquesta campanya i les exigües existències acumulades de les campanyes anteriors amb prou feines superen la quantia de 90.000 l d'oli d'oliva entre Mallorca, Menorca i Eivissa. Els estocs disponibles en data 31 d'octubre del 2024 són, a Mallorca, 85.737 l; a Menorca, 1.827 l, i a Eivissa, 6.056 l. Amb aquest volum d'oli i oliva comercialitzables els problemes són diversos. En primer lloc, la dificultat per mantenir els compromisos comercials amb els clients habituals i, juntament amb això, la dificultat de mantenir els nous nínxols comercials que es van aconseguir durant les dues campanyes anteriors. En segon lloc, la dificultat per repercutir els costos de producció fixos sobre un volum de producció tan reduït sense haver d'elevat els preus del producte. Finalment, si s'opta per no incrementar els preus del producte final, la mateixa situació econòmica agreujada per a cadascuna de les tafones i les empreses del sector.

La situació de sequera declarada juntament amb les temperatures anormalment elevades que es donaren durant la floració del cultiu, atesa la seva incidència, es qualifiquen com un fenomen climàtic advers assimilable a un desastre natural, de conformitat amb el que estableix l'article 2.2 del Reglament (UE) 2022/2472 de la Comissió, de 14 de desembre de 2022, pel qual es declaren determinades categories d'ajuda als sectors agrícola i forestal i a zones rurals compatibles amb el mercat interior en aplicació dels articles 107 i 108 del Tractat de funcionament de la Unió Europea, tenint en compte que es compleixen les condicions que s'estableixen en aquest article per tenir aquesta qualificació.

D'altra banda, el Decret 12/2023, de 10 de juliol, de la presidenta de les Illes Balears, pel qual s'estableixen les competències i l'estructura orgànica bàsica de les conselleries de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, disposa que la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural, exerceix, entre d'altres, la competència en matèria d'agricultura i ramaderia.

Per tot això, i atesa l'atribució competencial que preveu l'article 20 de la Llei 3/2003, de 26 de març, de règim jurídic de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, dicta la següent

Resolució

1. Declarar la situació de crisi productiva d'oliva per a la campanya 2024, derivada de la combinació produïda per la situació de sequera meteorològica a l'àmbit de les explotacions d'olivera de les Illes Balears des de l'1 de maig de 2024 fins al 31 de juliol de 2024 a causa de la disminució de les precipitacions durant aquests mesos i de les temperatures anormalment elevades durant la floració del cultiu, que ha provocat una dràstica reducció de la fecundació de les flors per la pèrdua de fertilitat del pol·len, avortaments pistil·lars i deshidratacions als estigmes de les flors, i la presència generalitzada i persistent de la mosca de l'olivera, que, en conseqüència, s'ha traduït en una dràstica baixada de la producció, i fins i tot en una producció nul·la, a la majoria d'explotacions d'olivera de les Illes Balears, fet que compromet seriosament la viabilitat de l'estructura econòmica del sector.
2. Reconèixer, a l'efecte de poder articular possibles mesures de foment i de suport, la relació causal directa entre la sequera i les temperatures anormalment elevades i els perjudicis patits a les explotacions d'olivera de les Illes Balears durant l'any 2024, i declarar que la sequera i les temperatures anormalment elevades tenen la consideració de fenomen climàtic advers assimilable a un desastre natural, d'acord amb el que estableix l'article 2.2 del Reglament (UE) 2022/2472 de la Comissió, de 14 de desembre de 2022, pel qual es declaren determinades categories d'ajuda als sectors agrícola i forestal i a zones rurals compatibles amb el mercat interior en aplicació dels articles 107 i 108 del Tractat de funcionament de la Unió Europea, article que defineix «fenomen climàtic advers assimilable a un desastre natural» com 'les condicions meteorològiques desfavorables, com ara gelades, tempestes i calabuix, glaç, pluges torrencials o persistents o seques greus, que destrueixen, en el cas de l'agricultura, més del 30 % de la producció mitjana calculada sobre la base del període triennal o quadriennal anterior o d'una mitjana triennal basada en els períodes de cinc o vuit anys anteriors, exclosos els valors més alt i més baix'.
3. Reconèixer la situació fitosanitària extraordinària a causa de l'elevada incidència d'atac de la plaga de mosca de l'olivera (*Bactrocera oleae*) a les explotacions d'olivera de les Illes Balears com a conseqüència d'unes condicions climatològiques molt favorables per al seu desenvolupament, que, juntament amb la baixa producció d'oliva present als arbres, ha provocat una pèrdua molt notable de la quantitat i la qualitat dels olis obtinguts, com a conseqüència de l'alimentació de les larves i de la proliferació de fongs i microorganismes a l'interior de les galeries provocades per les larves, que han deteriorat les característiques químiques i organolèptiques dels olis obtinguts.
4. Declarar la situació de crisi extraordinària de la producció d'oli d'oliva i oliva de taula als efectes que puguin tenir sobre les relacions i compromisos comercials dels diferents operadors de la cadena de valor. Així mateix, es reconeix aquesta situació extraordinària de crisi de producció, que es tradueix en una caiguda de més del 78 % de la producció, fet que sens dubte repercuteix de manera directa en els comptes de resultats i en la comptabilitat de costos dels operadors.
5. Disposar que aquesta Resolució entrarà en vigor l'endemà d'haver-se publicat en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears*.

Palma, en la data de la signatura electrònica (26 de novembre de 2024)

El conseller d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

Joan Simonet Pons

